

САМОСТІЙНА РОБОТА У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

К. О. Шевелько¹, О. І. Беспарточна², А. Р. Гайкова^{1,2}

Київський національний торговельно-економічний університет

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

ORCID: 0000-0001-7008-843X; 0000-0001-8210-314X; 0000-0002-5111-9082

Самостійна робота студентів філологів в умовах дистанційного навчання формує готовність до самоосвіти, створює базу для безперервної освіти та можливість постійно підвищувати свою кваліфікацію. На сучасному етапі питання про організацію самостійної роботи студентів набуває великого значення, тому що бюджет часу, відведений на проведення аудиторних занять, є обмеженим, і значна частина програмного матеріалу потребує винесення на самостійне вивчення. Тому набуває актуальності орієнтація процесу професійної підготовки у закладах вищої освіти на оптимізацію й активацію самостійної роботи студентів. Оскільки, самостійна робота є обов'язковою складовою навчального процесу, результатом якої є підвищення рівня знань студентів, формування вміння самостійно мислити та приймати адекватні рішення. Крім того, самостійна робота студентів філологів – це основна форма організації навчання, яка включає різноманітні види індивідуальної та колективної навчальної діяльності, здійснюється на аудиторних та поза аудиторних заняттях під керівництвом викладача. Головними структурними елементами самостійної роботи є її мета та мотиви. Необхідність ефективної організації самостійної роботи студентів обумовлена сучасними вимогами до рівня підготовки майбутніх фахівців для їх компетентного входження в ринок праці міцно сформованими потребами у постійній професійній самоосвіті та саморозвитку. Вирішенню цього завдання сприятиме широке застосування інформаційних технологій навчання.

Ключові слова: самостійна робота, види самостійної роботи, дистанційне навчання, інформаційні технології, студент-філолог.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ. Інформатизація суспільства спричинила введення інформаційно-комунікаційних технологій у всі ланки системи освіти, навчальні заклади й органи управління, тож реформування та оновлення системи вітчизняної освіти є імперативом сьогодення для формування освіченого молодого покоління. Пандемія COVID-19 стала каталізатором запровадження дистанційного навчання всіма освітніми закладами країни, яке вважається одним з пріоритетних напрямів програми модернізації загальноосвітньої і вищої школи.

Під «дистанційним навчанням» розуміють індивідуальний процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій. Дистанційне навчання орієнтоване на впровадження в навчальний процес принципово нових моделей навчання, що передбачають проведення конференцій, самостійну роботу студентів з інформаційними полями з різних банків знань, проектні роботи, тренінги й інші види діяльності з комп'ютерними технологіями [1].

Самостійна робота максимально оптимізує використання індивідуальних творчих можливостей майбутніх філологів, сприяє поповненню та розширенню обсягів спеціальних знань, спонукає на систематичну самоосвіту та постійний професійний розвиток особистості. Відповідно до сучасних тенденцій вдосконалення фахової підготовки, зменшується частка прямої передачі знань під час аудиторних занять, а натомість, збільшується обсяг самостійної роботи студентів. Виникає проблема організації самостійної роботи таким чином, щоб разом із накопиченням знань, умінь та навичок, здійснювався розвиток творчого мислення, оскільки студент вищого навчального закладу має брати активну участь у процесі сприй-

няття та засвоєння знань, формувати власну позицію, бути спроможним застосовувати набуті знання на практиці та творчо переосмислювати інформацію.

В сучасних умовах ринку праці та особливостей працевлаштування, зростають вимоги до професійної компетентності випускників, що обумовлює якісно нові форми та методи вищої освіти, спрямовані на створення цілісної системи безперервної освіти, на розширення сфери самостійної діяльності студентів, які формують навички самоосвіти та самоорганізації. Самостійна робота полягає в самомотивації студентів, та щоб стимулювати самомотивацію у студентів потрібно встановити сильну взаємодію між викладачем та студентом, що стає невід'ємним компонентом сучасної вищої освіти.

У роботах науковців [2, 3] самостійна навчальна діяльність вивчається, виходячи із розуміння її значення у становленні майбутнього професіонала. Аналіз цих досліджень свідчить, що в системі вищої освіти самостійна діяльність є механізмом відтворення предметно-проблемного поля майбутньої професійної діяльності, оскільки у процесі самостійної навчальної діяльності закладається інтегративний вектор навчально-теоретичних, проєктивних, конструктивно-технічних, регулювальних видів діяльності.

П. Підкасистий виокремлює такі типи самостійної роботи, як самостійна робота за зразком (робота виконується на основі зразка, докладної інструкції, тому рівень пізнавальної активності та самостійності не виходить за межі репродуктивної діяльності); реконструктивна самостійна робота (інтелектуальні та практичні дії студентів на реконструювання, перетворення навчальних текстів та наявного досвіду вирішення завдань, що пропонуються для самостійного виконання); самостійна робота варіативного типу (пізнавальна діяльність та самостійність студентів виражається у виконанні узагальнень під час аналізу проблемної ситуації, у відмежуванні суттєвого від другорядного; під час виконання роботи такого типу відбу-

вається накопичення нового досвіду діяльності); творча самостійна робота (пізнавальна активність та самостійність студента досягає найвищого рівня, студент отримує принципово нові для нього знання, цінності матеріальної та духовної культури) [4].

О. Малихін відзначає, що самостійна робота виконує пізнавальну, навчальну й виховну функції, а як метод навчання – контролюючу функцію. Отже, розширює й поглиблює отримані на заняттях знання, сприяє формуванню вмінь і навичок вивчення літератури, виховує самостійність, творчість, переконаність.

У контексті нашого дослідження цікавою видається праця колективу авторів «Практикум з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі» (2015) за ред. О. М. Горошкіної та С. О. Карамана [5]. Один із розділів праці «Організація самостійної роботи студентів» містить стислі відомості про феномен «самостійна робота», класифікацію її типів і видів, що особливо цінне для методики викладання лінгвістичних і лінгводидактичних дисциплін. Автори визначають роль викладача в організації самостійної роботи і навіть пропонують один із способів її реалізації – роботу з науково-навчальними текстами. Попри безумовну цінність означеної праці зазначимо, що це перша спроба аналізу особливостей самостійної роботи студентів-філологів і здебільшого орієнтує на подальше її дослідження.

Метою даної статті є розглянути поняття самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання та розкрити специфіку організації різної за типологією самостійної роботи студентів-філологів засобами інформаційних технологій навчання.

МАТЕРІАЛ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ. Зараз перед нами постає проблема формування у студентів-філологів необхідних навичок самостійної роботи, такого механізму мислення, який би допоміг їм швидко адаптуватися до вимог, які весь час змінюються, знаходити й аналізувати нові джерела інформації, творчо втілювати їх у своїй професійній діяльності. Джерелом самоосвіти, самовдосконалення студентів повинна бути здатність безперервно відображати світ, відбирати та інтегрувати необхідну інформацію, накопичувати власний досвід і на цій основі виробляти вміння самореалізації, бо головна ознака самостійності – це не просте засвоєння знань, а обов'язкове їх творче перетворення і набуття вмінь і навичок самостійно здобувати знання. Усе це може відбутися лише у процесі цілеспрямованої й систематичної самостійної діяльності, під час якої майбутні фахівці набувають досвіду професійної мобільності, виробляють уміння самостійно працювати над собою, постійно підвищуючи свою кваліфікацію та поглиблюючи свої знання.

При вивченні іноземної мови у ВНЗ (вищих навчальних закладах) самостійна робота передбачає поетапне засвоєння нового матеріалу, його закріплення, застосування на практиці, повторення матеріалу. Ефективність самостійної роботи залежить від її організації, змісту, взаємозв'язку та характеру завдань у даному виді самостійної роботи та результатів її виконання [6].

Під поняттям «інформаційні технології» ми розуміємо опрацювання інформації, яка складається з сукупності технологічних елементів, засвоєння

знань і способів діяльності на основі взаємодії викладача, студента та засобів інформаційно-комунікаційних технологій, спрямованих на досягнення результату навчального процесу. Аналіз вивченої літератури та узагальнення практики дозволяють визначити дидактичні можливості інформаційних технологій в організації самостійної роботи студентів. До них належать:

– забезпечення гнучкості навчального процесу за допомогою варіативності, зміни змісту і методів навчання, форм організації навчальних занять, поєднання різних методик навчання для студентів різного рівня підготовки;

– варіювання складності завдань, об'єму завдань та темпу їх виконання;

– активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів за рахунок ігрового навчання, моделювання якісно нового типу візуалізації навчального матеріалу, як реальних, так і віртуальних об'єктів, процесів та явищ;

– посилення мотивації і пізнавального інтересу студентів у навчанні за рахунок новизни методів навчання, можливості індивідуалізації навчання, реалізації технічних можливостей комп'ютера, забезпечення позитивного емоційного фону навчання;

– організація гнучкого управління навчальним процесом на основі здійснення педагогічної корекції і безперервного зворотного зв'язку, якісні зміни контролю навчальної діяльності, тобто здійснення контролю з діагностикою, зворотнім зв'язком і оцінюванням етапів, надання контролю характеристик систематичності й об'єктивності.

Інформаційні технології активно впливають на процес навчання, оскільки змінюють схему передачі знань і методи навчання. Разом з тим впровадження інформаційних технологій в систему вищої освіти не лише впливає на вже апробовані освітні технології, а й вводить у процес освіти нові. Вони пов'язані із застосуванням комп'ютерів і телекомунікацій, спеціального обладнання, програмних і апаратних засобів, систем обробки інформації, зі створенням нових засобів навчання та збереження знань, до яких відносяться електронні підручники й мультимедіа; електронні бібліотеки та архіви, глобальні та локальні освітні мережі; інформаційно-пошукові й інформаційно-довідкові системи тощо [7].

Сьогодні однією з найбільш розповсюджених серед ЗВО України систем дистанційного навчання є Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) – модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище [8].

Використовуючи цю навчальну платформу студенти мають вільний доступ до джерел інформації. Цей чинник підвищує ефективність самостійної роботи здобувачів вищої освіти, відкриваючи їм нові можливості для самовираження і реалізації професійних навичок.

У середовищі Moodle студенти отримують:

1) доступ до навчальних матеріалів (тексти лекцій, завдання до практичних/лабораторних та самостійних робіт; додаткові матеріали (книги, довідники, посібники, методичні розробки) та засобів для спілкування і тестування;

2) засоби для групової роботи (форум, чат, семінар, вебінар);

3) можливість перегляду результатів проходження дистанційного курсу студентом;

4) можливість перегляду результатів проходження тесту;

5) можливість спілкування з викладачем через особисті повідомлення, форум, чат;

6) можливість завантаження файлів з виконаними завданнями;

7) можливість використання нагадувань про події у курсі.

Для виконання самостійної роботи майбутніми філологами авторами розроблено навчальний дистанційний курс «Іноземна мова» на базі Інтернет-платформи Moodle. За допомогою цього курсу студенти мають змогу переглядати весь матеріал, який дає викладач на лекційних і практичних заняттях впродовж всього навчання; друкувати його за необхідності; виконувати домашнє завдання та самостійну роботу; відпрацьовувати пропущені заняття.

Електронні навчальні курси є раціональними у контексті їх використання у процесі самостійної роботи: розширюють можливості традиційного навчання; роблять навчальний процес більш різноманітним; дозволяють підвищити ефективність самостійної роботи студентів, рівень мотивації до навчання, стимулювати розвиток їх інтелектуального потенціалу; дозволяють автоматизувати процес контролю та оцінювання здобутків студентів.

Усі сучасні освітні технології спрямовані на те, щоб привчити студента працювати самостійно, так як саме ця якість дає можливість успішно адаптуватися в умовах швидкозмінного суспільства. Головну роль в організації самостійної роботи студентів мають ті інформаційні технології, які відкривають студентам доступ до нетрадиційних джерел інформації, дають можливість для творчості, набуття та закріплення навичок, дозволяють реалізувати нові форми й методи навчання.

Самостійну роботу студентів при вивченні іноземної мови з використанням інформаційних технологій можна організувати як систему:

– роботи з електронними виданнями в бібліотеці, підготовки до практичних занять;

– виконання індивідуальних завдань на основі використання інформаційних технологій;

– поточної атестації за допомогою електронного тестування;

– використання освітніх сайтів та автоматизованих навчальних програмних засобів.

В сучасних умовах перед викладачами стоїть низка завдань з метою максимального наповнення навчальним матеріалом в організації самостійної роботи студентів, зокрема – створення електронного навчально-методичного посібника, як носія навчально-наукового змісту навчальної дисципліни, який відповідає вимогам професійної підготовки майбутніх фахівців [9].

Організовуючи самостійну роботу студентів викладачі повинні дотримуватися основних принципів:

– створити єдині вимоги до організації самостійної роботи студентів-філологів усіх навчальних дисциплін;

– забезпечити послідовність, систематичність самостійної роботи;

– передбачити доступність навчального матеріалу для самостійного опрацювання;

– надавати студентам однакові можливості у досягненні мети навчання та виявлення творчої ініціативи;

– забезпечити умови для організації самостійної роботи студентів (наявний аудиторний фонд, відповідна матеріально-технічна база, методичне забезпечення, консультації викладачів тощо);

– здійснювати керівництво самостійною роботою та контроль за її ходом;

– рівномірний розподіл завдань та заходів контролю протягом усього навчального року.

Дотримання цих принципів – це засіб досягнення певної мети за умови дотримання цих принципів для реалізації самостійної роботи студентів.

Реалізація навчального процесу передбачає використання сучасних технологій навчання, оскільки лише шляхом традиційної передачі знань важко сформувати необхідні вміння та навички у повній мірі. Цього можна досягти, долучивши студента до ситуації активного учасника інноваційного процесу, створивши сприятливі умови для реалізації особистісно орієнтованої, гуманістично-спрямованої моделі взаємодії викладачів та студентів.

Практичний досвід свідчить, що організація самостійної роботи студентів-філологів вимагає інноваційних підходів, теоретичним підґрунтям яких має бути особистісно орієнтована освіта. Збільшення обсягу навчального часу на самостійне опрацювання змісту фахових дисциплін вимагає від студентів високої самоорганізації, оволодіння способами і методами самостійного здобуття знань. Самостійна робота, таким чином, спрямована на сприймання й осмислення інформації та відповідне запам'ятовування.

Самостійну роботу студентів необхідно ретельно планувати й організовувати у поєднанні з іншими формами навчання. Тобто, слід більш ретельно вибирати зміст та обсяг навчального матеріалу для самостійного опрацювання студентами. Відіграє роль і методично правильна організація роботи студента в аудиторії та поза нею. Важливим є забезпечення студента необхідними методичними матеріалами з метою перетворення процесу самостійної роботи в процес творчий. Виходячи з цих параметрів, можуть бути запропоновані такі форми організації самостійної роботи студентів: написання рефератів, підготовка доповідей, оглядів літератури на семінарському та практичному занятті, просвітницькі бесіди, доповіді та публікації тез на студентських наукових конференціях.

Традиційний поділ самостійної діяльності на аудиторну і позааудиторну не може цілком задовольняти через свою узагальненість, бо вказує лише на місце її проведення. Аналіз наукової літератури показує, що існують різні форми, типи і види самостійної навчальної діяльності.

На семінарських і практичних заняттях самостійна робота спрямована на відтворення знань і самостійне набуття професійних умінь і навичок. Як приклад, простежимо процес самостійної пізнавальної діяльності студента – першокурсника під час засвоєння курсу «Вступ до мовознавства» і студента – випускника у ході вивчення курсу «Загальне мовознавство». Якщо на початковому етапі лінгвістичної

освіти студент виявляє низький рівень самостійності, бо стикається зі складною за змістом і стилем викладу дисципліною, не встигає на лекціях зафіксувати основні положення теми, осмислити сутність наукових дефініцій, а тому в підготовці до семінарських і практичних занять йому доводиться багато працювати самостійно, а потім на заняттях остаточно осмислити сутність наукових понять, окремих термінів і самої дисципліни. Студент четвертого курсу засвоюючи дисципліну «Загальне мовознавство», володіючи значним запасом лінгвістичних знань, набутих за попередні роки навчання, легше орієнтується у складних мовознавчих проблемах. Готуючись до семінарських занять і маючи певні навички самостійної роботи, швидше добирає матеріали з різних джерел для виступу на занятті чи колоквіумі, у підготовці реферату тощо.

Розмаїття форм, типів і видів самостійної роботи студентів-філологів характеризується сучасними умовами професійної підготовки майбутнього вчителя й вимогам до її удосконалення й розвитку.

Найбільш поширеними (за Л. Журавською) [10] типами самостійної роботи вважаються тренувальний (самостійна робота за зразком), реконструктивно-варіативний (здійснюється аналіз, робляться висновки, складається план, тези, анотація опрацьованого матеріалу), дослідницький (здійснюються самостійні дослідження й оформлюються як курсові та випускні роботи).

До сказаного додамо, що досить поширеними в практиці філологічної освіти типами самостійної роботи вважаються й такі: за зразком, за рівнем самостійності, за ступенем складності і творчо-конструктивний тип. Кожний з типів об'єднує цілу систему видів самостійної роботи студентів. Так, самостійна робота за зразком уключає розв'язування типових лінгвістичних і методичних задач, виконання вправ за зразком, складання планів до тексту, проведення спостережень і аналіз уроків тощо. Тип самостійної роботи за ступенем складності передбачає підготовку до семінарів, колоквіумів, контрольних робіт, написання рефератів, курсових і випускних робіт, виконання завдань усіх видів практик тощо.

Однією із форм самостійної роботи в навчальному процесі є підготовка студентської науково-дослідної роботи та доповіді на студентську науково-практичну конференцію. Науково-дослідницька діяльність значно підвищує самооцінку студента, стимулює його до подальшої наукової діяльності, а також знаходить своє відображення у рейтинговій оцінці в системі поточного та підсумкового контролю.

Перед майбутнім педагогом ставиться вимога володіти цілою гамою спеціальних, професійних умінь. Використання нових інформаційних технологій, Інтернет-ресурсів, проектна методика допомагають реалізувати особистісно-орієнтований підхід до навчання, забезпечують індивідуалізацію та диференціацію навчання з урахуванням можливостей студентів, їх рівня знань, схильностей та уподобань, спонукають до пошуку нових форм навчальної діяльності. Інформаційно-довідкові матеріали викладача та студента, електронні підручники, електронні наочні засоби та методичні матеріали, а також Інте-

рнет-ресурси містять величезний об'єм фактологічного та ілюстративного матеріалу, який, зазвичай, представлений у більш цікавій формі, ніж на паперових носіях, що дозволяє збільшити кількість практичних і творчих робіт пошукового характеру [11].

Значне місце в самостійній роботі студентів-філологів займає використання Інтернет-технологій для ефективного пошуку інформації. Доступність великої кількості електронних статей, книг, довідкової літератури, електронних навчально-методичних розробок, які викладено на сайтах університетів, безумовно розширюють творчий потенціал студентів за умов, якщо вони вміють творчо працювати з добутою інформацією. Окрім знання методів пошуку студенти мають опанувати методи аналізу, синтезу, узагальнення інформації [12].

Інтернет-технології, які використовуються в освітніх цілях, передбачають забезпечення студентів чіткою та адекватною інформацією про досягнення в навчанні, підтримують їх компетентність і впевненість у собі, стимулюючи тим самим внутрішню мотивацію. Пізнавальний процес знаходиться під контролем самого студента: він відчуває відповідальність за власну поведінку, пояснює причини свого успіху не зовнішніми факторами (легкість завдання, везіння), а власним старанням і ретельністю. Саме ця схема «неуспіх – недостатність зусиль» є найкращою для збереження і розвитку мотивації навчання. Інтернет-технології чинять вирішальний вплив і на формування позитивного ставлення до навчання [13, 14].

Значна увага в межах самостійної роботи студентів-філологів приділяється виконанню ними проектних робіт з подальшим представленням проектів у формі презентацій. Це забезпечує можливість групової інтеракції та індивідуального вдосконалення мовленнєвих та дослідницьких вмінь студентів, а також навичок вмінь проведення групових дискусій та обговорень.

Проектна методика має досить великий потенціал, оскільки характеризується високою комунікативністю та передбачає висловлювання студентами своїх власних поглядів, почуттів, активне включення у реальну дійсність, прийняття особистої відповідальності за результат. Відмітна риса цієї методики – це організація навчальної діяльності у формі проекту-роботи, що самостійно планується та реалізується студентами, в якій мовне спілкування влітено у інтелектуально-емоційний контекст іншої діяльності (гри, подорожі тощо).

Проведення Інтернет-проектів дає можливість практично використовувати здобуті знання в реальних життєвих ситуаціях, сприяє розвитку комунікативних умінь та навичок студентів. Існує два види проектів: WWW-проекти і E-mail-проекти.

WWW-проекти розраховані на те, що студенти отримують завдання, для виконання якого їм необхідно знайти інформацію в Інтернеті, а потім представити результати свого пошуку. Тема проекту може відповідати темі підручника або бути незалежною від неї, але в будь-якому випадку вона має бути цікавою для студентів.

Комунікацію електронною поштою краще проводити за допомогою E-mail-проектів, які проводяться за участю двох чи декількох груп студентів із

різних країн, для яких мова, яка використовується, є іноземною, а не рідною. Можна захищати проекти за допомогою Viber, Skype, Zoom, Google Meet. Треба враховувати, що месенджери – канали для більш неформального спілкування, не призначені для величезних за обсягом текстів. Через них не варто надсилати важливі файли чи інформацію, яку потрібно зафіксувати.

Перевагою таких проектів є те, що комунікація іноземною мовою відбувається з реальними партнерами. Студентам важливо, що тексти створюються не для викладача з метою продемонструвати свої знання та отримати оцінку, а для партнерів-однолітків з метою передачі цікавої інформації чи обговорення актуальної проблеми. Це сприяє розширенню мовної комунікації студентів і підвищенню мотивації вивчення іноземної мови [15, 16].

Оволодіння іноземною мовою в процесі проектно-ї роботи дозволяє студентам відчувати задоволення від пізнання, залучає до нової культури. Перевагами проектно-ї методики безсумнівно є різноманітність, проблемність, задоволення від навчання, яка розвиває у студентів навички самостійної роботи.

Принципово новим підходом до організації самостійної роботи, як зазначає Н. Бойко, є використання мережевих технологій та телекомунікацій, що надає доступ студентам до значного обсягу інформаційних ресурсів. Розгалужені пошукові можливості мережевих систем дають змогу оперативно знаходити потрібну інформацію, допомагають перейти від звичайного отримання інформації до активної участі студента в її пошуку [17].

Розглянемо можливості використання деяких інформаційних технологій у самостійній роботі студентів при вивченні іноземної мови:

- для пошуку інформації в мережі – використання web – браузерів, баз даних, користування інформаційно-пошуковими і інформаційно-довідковими системами, автоматизованими бібліотечними системами, електронними журналами;

- для організації діалогу в мережі – використання електронної пошти, синхронних і відстрочених телеконференцій;

- для навчання чотирьох видів мовленнєвої діяльності (читання, письма, говоріння та аудіювання);

- використання групи вузькоспеціальних навчальних сайтів, які мають кілька видів складності.

Проектна робота має потенціал для комплексного застосування всіх попередніх видів роботи з використанням інформаційних технологій та може відбуватися у таких формах: робота за проектами, запропонованими викладачем, використання всього комплексу можливостей телекомунікаційних мереж: пошук інформації, діалог в мережі, розробка і проведення власних проектів в курсі навчання у ЗВО і на практиці.

У зарубіжній методиці напрям використання інформаційних технологій у навчанні іноземних мов отримав назву CALL – Computer Assisted Language Learning [18]. Цей напрям посідає чільне місце в теорії і практиці навчання іноземних мов. Електронна інтерактивна дошка СМАРТБОРД, що працює в режимі он-лайн, має значні презентаційні, а отже і дидактичні можливості для ефективної підготовки вчителів філологічних спеціальностей.

Практичним застосуванням інноваційних методів навчання для підвищення ефективності процесу вивчення іноземних мов можна вважати Європейське мовне портфоліо. Завданням даного методу є навчати студентів вивчати мови самостійно, протягом усього життя, реально оцінювати власний рівень володіння мовними навичками і демонструвати в тих умовах, де вони будуть працювати або продовжувати навчання. Європейське мовне портфоліо має такі цілі:

- мотивувати тих, хто вивчає мови, до удосконалення мовних навичок на всіх рівнях;

- демонструвати письмовий документ про набуті мовні навички, рівень володіння при переході на вищий рівень навчання;

- стимулювати процес вивчення та зробити його більш прозорим для самого студента.

Одним із найбільш поширених засобів інформаційних технологій є електронні підручники. Вони являють собою не тільки засоби навчання, а й засоби контролю. Використання різноманітних відеоматеріалів, фільмів, мультимедійних програм, електронних словників, мультимедійних довідників та енциклопедій допомагають організувати різноманітну навчальну діяльність студентів, значно підвищувати їх мотивацію. У своїй професійній діяльності викладач стикається з необхідністю не лише формувати уміння і навички студентів, але й навчати способам одержання знань, будувати освіту як систему, що створює умови для самопроєктування і формування багатомірної свідомості, здатності самовизначитися, розвивати у студентів техніку розуміння, мислення, дії. Унікальність викладацької професії полягає у тому, що він створює умови розвитку людини, її освіти. У цьому контексті стає очевидною необхідність підвищення взаємопов'язаних предметної, методичної та психологічної компетентностей майбутніх учителів-філологів.

Таким чином, можна стверджувати, що, на відміну від традиційних методик навчання інноваційні навчальні технології за допомогою самостійної роботи визначають кінцевий результат, активізують процес пізнання, стимулюють інтерес, дають змогу розвитку особистості, і як результат – підвищують володіння мовою, сприяють зростанню мобільності, ініціативності, творчості, самостійності студентів щодо прийняття рішень та, відповідно, конкурентоздатності на ринку праці.

ВИСНОВКИ. У результаті проведеного дослідження, було проаналізовано вплив сучасних інформаційних технологій на процес самостійної роботи студентів філологічних спеціальностей. Виокремлено типи самостійної роботи майбутніх фахівців.

Встановлено, що самостійну роботу студентів при вивченні іноземної мови з використанням інформаційних технологій можна організувати як систему. Результативність навчання у вищому навчальному закладі залежить від міри й характеру застосування інформаційних технологій, залучення студента до самостійної роботи в умовах дистанційного навчання, уміння працювати та співпрацювати з викладачем й одногрупниками у віртуальному навчальному середовищі, добираючи відповідні засоби.

Набуває актуальності орієнтація процесу профе-

сійної підготовки у закладах вищої освіти на оптимізацію й активацію самостійної роботи студентів. Необхідність ефективної організації самостійної роботи студентів обумовлена вимогами до рівня підготовки майбутніх фахівців для їх компетентного входження в ринок праці міцно сформованими потребами у постійній професійній самоосвіті та саморозвитку. Вирішенню цього завдання сприятиме широке застосування інформаційних технологій навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : Наказ МОН України від 25.04.2013 № 466. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13> (дата звернення: 01.09.2021).
2. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи : навч.-метод. посібник. Київ : Кондор, 2008. 272 с.
3. Биков В. Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2010. № 1. С. 18–24.
4. Пидкасистый П. И. Педагогика : учебное пособие для вузов. 2-е изд. Москва : Издательство Юрайт, 2011. 502 с.
5. Практикум з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі : навч. пос. / О. М. Горошкіна, С. О. Караман, З. П. Бакум, О. В. Караман за ред. О. М. Горошкіна та С. О. Карамана. Київ : АКМУРУП, 2015. 250 с.
6. Козаков В. А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение : учебн. пособие. К. : Вища школа. 1990. 112 с.
7. Король В. М., Мусієнко В. П., Токова Н. Т. Організація самостійної роботи студентів. Черкаси : Вид-во ЧДУ, 2003. 216 с.
8. Мартиненко О. Є., Шевелько К. О. Критерії відбору навчальних онлайн-платформ для підготовки майбутніх перекладачів. *Іноземні мови*. 2021. № 1. С. 52–57. URL: <http://fl.knlu.edu.ua/article/view/230770/229726> (дата звернення: 01.09.2021).
9. Nikolaeva S. Yu., Shevelko K. O., Fabrychna Ya. H. ICT-supported extra-curricular activities for university students majoring in translation studies. *Ін-*

формаційні технології і засоби навчання. 2020. Vol 77 No 3 С. 175–185. DOI: <https://doi.org/175-185.10.33407/itlt.v77i3.2937>.

10. Журавська Л. Концептуальні умови управління самостійною роботою студентів у вищих закладах освіти. *Освіта і управління*. 1999 . №2. С. 105–115.
11. Поясок Т. Б., Беспарточна О. І. Організація педагогічної взаємодії учасників освітнього процесу в комп'ютерно орієнтованому навчальному середовищі закладу вищої освіти. *Інформаційні технології та засоби навчання*. 2018. Том 67. № 5. С. 199–212.
12. Ландэ Д. В. Поиск знаний в интернет. Профессиональная работа. Москва : Издательский дом «Вильямс», 2005. 72 с.
13. Bespartochna O., Hrubá T., Piddubna N., Pavlova I., Ovdychuk, L. Integration of innovative technologies in the professional training of teachers of literature. *Laplace In Review*. 7(3C). 2021. P. 407–412. DOI: <https://doi.org/10.24115/S2446-6220202173C1635p.407-412>.
14. Bespartochna O., Ovdychuk L., Piddubna N. Features of the introduction of innovative technologies in the professional training of Teachers. *Revista Tempos E Espaços Em Educação*. 14(33). 2021. P. 164–169. DOI: <https://doi.org/10.20952/revtee.v14i33.16604>.
15. Беспарточна О. І., Шиманська Я. В. Особливості комунікативної компетентності філологів-перекладачів. *Інженерні та освітні технології*. 2017. Вип. 4 (19). С. 84–89. URL: <http://eetecs.kdu.edu.ua/> (дата звернення: 01.09.2021).
16. Поясок Т. Б., Беспарточна О. І., Скрипник В. Л. Професійна підготовка майбутніх правознавців в умовах дистанційного навчання. *Наука і освіта: науково-практичний журнал*. 2018. Вип. 2. С. 34–42.
17. Бойко Н. І. Основні педагогічні аспекти використання інформаційних технологій та технологій дистанційного навчання в самостійній роботі студентів. *Наукові записки: Збірник наукових статей НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2008. Випуск 71. С. 63–69.
18. Eurocall: Europe-based professional association devoted to CALL. URL: <http://www.eurocall-languages.org> (дата звернення: 01.09.2021).

INDEPENDENT WORK IN THE PROCESS OF PREPARATION OF FUTURE PHILOLOGISTS IN THE CONDITIONS OF DISTANCE LEARNING

K. Shevelko¹, O. Bespartochna², A. Haikova^{1,2}

Kyiv national university of trade and economics

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

ORCID: 0000-0001-7008-843X; 0000-0001-8210-314X; 0000-0002-5111-9082

Purpose. To consider the concept of independent work of students in terms of distance learning and to reveal the specifics of the organization of different typologies of independent work of students of philology by means of information technology training. **Methodology.** The influence of modern information technologies on the process of independent work of students of philological specialties is analyzed. The types of future specialists' independent work are singled out. **Findings.** It is established that the independent work of students in learning a foreign language with the use of information technology can be organized as a system. The effectiveness of higher education depends on the extent and nature of the use of information technology, student involvement in independent work in distance learning, the ability to work and collaborate with teachers and classmates in a virtual learning environment, choosing the appropriate tools. **Originality.** Mastering a foreign language in the process of project work allows students to feel the pleasure of learning, attracts to a new culture with the help of information technology. The advantages of the project methodology are undoubtedly diversity, problems, learning satisfaction, which develops students' skills of independent work. **Practical value.** Using Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment, students have free access to information sources. This factor increases the effectiveness of independent work in higher education, opening new opportunities for self-expression and implementation of professional skills. **Conclusions.** Innovative learning technologies through independent work determine the end result,

activate the learning process, stimulate interest, enable personal development, and as a result – increase language skills, promote mobility, initiative, creativity, independence of students in decision-making and, accordingly, competitiveness in the labor market. References 18.

Key words: independent work, types of independent work, distance learning, information technology, student-philologist.

REFERENCES

1. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro distancijne navchannya: Nakaz MON Ukraïni vid 25.04.2013 № 466 [On the approval of the Regulation on distance learning]. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13> [in Ukrainian]
2. Artemova, L. (2008). *Pedagogika i metodyka vishchoi shkoly: navch.-metod. posibnyk* [Pedagogy and methods of higher school: educational and methodical manual]. Kyiv, 272 p. [in Ukrainian]
3. Bikov, V. (2010). Suchasni zavdannya informatizacii osviti. [Modern tasks of informatization of education]. *Information Technologies and Learning Tools*. Vol. 1, pp. 18–24. [in Ukrainian]
4. Pidkasistyj, P. (2011). *Pedagogika: uchebnoe po-sobie dlya vuzov. 2-e izd* [Pedagogy: textbook for universities. 2nd edition]. Moskva, 502 p. [in Russian]
5. Goroshkina, O., Karaman, S, Bakum, Z., Karaman, O. (2015). *Praktikum z metodiki navchannya movoznavchih disciplin u vishchij shkoli. Navch. pos. za red. Goroshkina O. ta Karamana S. K.* [Workshop on methods of teaching linguistic disciplines in higher education: textbook]. Kyiv, 250 p. [in Ukrainian]
6. Kozakov, V. (1990). *Samostoyatel'naya rabota studentov i ee informacionno-metodicheskoe obespechenie: uchebn. posobie* [Independent work of students and its informational and methodical support: textbook]. Kyiv, 112 p. [in Russian]
7. Korol', V., Musienko, V., Tokova, N. (2003). *Organizaciya samostijnoi roboti studentiv* [Organization of students' independent work]. Cherkasi, 216 p. [in Ukrainian]
8. Martynenko, O. Ye., Shevel'ko, K. O. (2021). Kriterii vidboru navchal'nih onlajn-platform dlya pidgotovki majbutnih perekladachiv [Audiotexts' selection criteria for teaching correspondence future Interpreters listening comprehension in English]. *Inozemni movi*. № 1, pp. 52–57. URL: <http://fl.knlu.edu.ua/article/view/230770/229726> [in Ukrainian]
9. Nikolaeva, S, Shevelko, K., Fabrychna, Ya. (2020). ICT-supported extra-curricular activities for university students majoring in translation studies. *Informacijni tekhnologii i zasoby navchannya*. Vol. 77 No 3, pp. 175–185. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v77i3.2937>.
10. Zhuravs'ka, L. (1999). *Konceptual'ni umovy upravlinnya samostijnoyu robotoyu studentiv u vishchih zakladah osviti* [Conceptual conditions for managing students' independent work in higher education institutions]. *Osvita i upravlinnya*. No 2, pp. 105–115. [in Ukrainian]
11. Poyasok, T., Bespartochna, O. (2018). *Organizaciya pedagogichnoi vzaemodii uchastnikiv osvith'ogo procesu v komp'yuterno orientovanomu navchal'nomu seredo-vishchi zakladu vishchoi osviti* [Arrangement of pedagogical interaction among the education process participants in computer-oriented educational environment of a higher education institution]. *Informacijni tekhnologii ta zasoby navchannya*. Tom 67. No 5. Kyiv, pp. 199–212. [in Ukrainian]
12. Lande, D. (2005). *Poisk znanij v internet. Profesional'naya rabota* [Search for knowledge on the Internet. Professional work]. Moskva, p. 72. [in Russian]
13. Bespartochna, O., Hruba, T., Piddubna, N., Pavlova, I., Ovdiychuk, L. (2021). Integration of innovative technologies in the professional training of teachers of literature. *Laplace In Review*. 7(3C), pp. 407–412. DOI: <https://doi.org/10.24115/S2446-6220202173C1635p.407-412>.
14. Bespartochna, O., Ovdiichuk, L., Piddubna, N. (2021). Features of the introduction of innovative technologies in the professional training of Teachers. *Revista Tempos E Espaços Em Educação*. 14(33), pp. 164–169. DOI: <https://doi.org/10.20952/revtee.v14i33.16604>.
15. Bespartochna, O., Shimans'ka, Ya. (2017). *Osoblivosti komunikativnoi kompetentnosti filologiv-perekladachiv* [Communicative competence peculiarities of philologist-translators]. *Inzhenerni ta osvithni tekhnologii*. Vipusk 4 (19), pp. 84–89. URL: <http://eetecs.kdu.edu.ua/> [in Ukrainian]
16. Poyasok, T., Bespartochna, O., Skripnik, V. (2018). *Profesijna pidgotovka majbutnih pravoznavciv v umovah distancijnogo navchannya* [Future legal experts' professional training in terms of E-Learning]. *Nauka i osvita: naukovopraktichnij zhurnal*. Vipusk 2, pp. 34–42. [in Ukrainian]
17. Bojko, N. (2008). *Osnovni pedagogichni aspekti vi-koristannya informacijnih tekhnologij ta tekhnologij distancijnogo navchannya v samostijnij roboti studentiv* [The main pedagogical aspects of the use of information technology and distance learning technologies in the independent work of students.]. *Naukovi zapiski: Zbirnik naukovih statej NPU imeni M.P. Dragomanova*. Vipusk 71, pp. 63–69. [in Ukrainian]
18. Eurocall: Europe-based professional association devoted to CALL. URL: <http://www.eurocall-languages.org>.

Стаття надійшла 15.09.2021